

सहकारी संघ/संस्था एकीकरण सम्बन्धी कार्यविधि, २०७०

सहकारी ऐन, २०४८ को दफा ३१ को उपदफा (१) बमोजिमको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न सहकारी संघ/संस्थाहरु एक आपसमा एकीकरण गर्ने सम्बन्धमा सहकारी ऐन, २०४८ र सहकारी नियमावली, २०४९ को अधिनमा रही सहकारी विभागले देहायको कार्यविधिहरु बनाएको छ।

परिच्छेद - १

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ** : (१) यस कार्यविधिको नाम “सहकारी संघ/संस्था एकीकरण सम्बन्धी कार्यविधि, २०७०” रहेको छ।
(२) यो कार्यविधि रजिष्टारले स्वीकृत गरेको मितिदेखि लागू हुनेछ।
२. **परिभाषा** : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा,-
 - (क) “ऐन” भन्नाले सहकारी ऐन, २०४८ सम्भन्नु पर्छ।
 - (ख) “विभाग” भन्नाले सहकारी विभागलाई सम्भन्नु पर्छ।
 - (ग) “सहकारी संघ/संस्था” भन्नाले सहकारी ऐन, २०४८ बमोजिम स्थापना भएका सहकारी संघ/संस्थालाई सम्भन्नु पर्छ।
 - (घ) “एकीकरण कार्य” भन्नाले दुई वा दुई भन्दा बढी संघ/संस्थाहरुबीच एक आपसमा भएको सम्झौता बमोजिम एकीकरण हुने कार्य सम्भन्नु पर्छ र सो शब्दले दुई वा दुई भन्दा बढी संघ/संस्था एक आपसमा गाभिई नयाँ संस्था बन्ने कार्य समेतलाई जनाउँछ।
 - (ङ) “कार्यालय” भन्नाले सहकारी प्रशिक्षण तथा डिभिजन कार्यालय तथा डिभिजन सहकारी कार्यालयलाई सम्भन्नु पर्छ।
 - (च) “रजिष्टार” भन्नाले ऐनको दफा २१ बमोजिम नियुक्त सहकारी विभागको रजिष्टारलाई सम्भन्नु पर्छ। सो शब्दले रजिष्टारबाट प्रत्यायोजित अधिकार प्रयोग गर्ने अधिकृत कर्मचारी समेतलाई जनाउनेछ।

परिच्छेद-२

उद्देश्य, योग्यता तथा प्रारम्भिक निवेदन सम्बन्धी व्यवस्था

३. **उद्देश्य**: संघ/संस्थाको एकीकरण व्यवस्थाको उद्देश्य देहाय बमोजिम हुनेछ :-
 - (क) सबल र सक्षम संघ/संस्थाको निर्माण गर्न,
 - (ख) संघ/संस्थालाई पुँजी, भौतिक तथा मानवीय संसाधन द्वारा सक्षम र आत्मनिर्भर बनाउन,
 - (ग) संघ/संस्थाको दिगो विकास र स्थायित्व प्रदान गर्न,
 - (घ) सदस्यहरुलाई प्रदान गर्ने सेवामा गुणात्मकता तथा परिमाणत्मकतामा बृद्धि गर्न,
 - (ङ) एक व्यक्ति एक सहकारी सदस्यतालाई जोड दिन,
 - (च) सञ्चालन खर्चमा कटौती गरी उत्पादन क्षेत्रमा लगानी बढाउन,
 - (छ) संघ/संस्थालाई आधुनिक प्रविधिबाट सम्पन्न बनाई व्यवसायीकरण गर्न,
 - (झ) सहकारी क्षेत्रमा देखिएका विकृतिहरुमा सुधार गर्न,
४. **एकीकरण गर्न सकिने सहकारी संघ/संस्थाहरु** : निम्न संघ/संस्थाहरुलाई एकीकरण गर्न सकिने संघ/संस्थामा राख्न सकिनेछ।
 - (क) एउटै कार्य क्षेत्र भित्र रहेका, एक भन्दा बढी सहकारी संस्थाहरु।
 - (ख) फरक जिल्ला भए पनि कार्य क्षेत्र जोडिएका संस्थाहरु
 - (ग) सञ्चालन लागत घटाएर सदस्यहरुलाई बढी लाभ वितरण गर्न चाहने संस्थाहरु।
 - (घ) एउटै विषयसंग मेल खाने खालका संघहरु।
५. **एकीकरणको व्यवस्थापन** : एकीकरणको व्यवस्थापन निम्नानुसार गर्नु पर्दछ :
 - (क) एकीकरण गरिने संघ/संस्थाहरुको आवश्यकता पहिचान गर्ने,

- (ख) एकीकृत हुने संघ/संस्थाहरूका शेयर सदस्य तथा सञ्चालक समिति, लेखासमिति र अन्य उप समितिका सबै सदस्य वा पदाधिकारी अथवा आवश्यकता अनुसारको उपस्थितिमा एकीकरण सम्बन्धी अन्तर्क्रिया छलफल कार्यक्रमको संचालन गरी सहमति जुटाउने,
- (ग) उपयुक्त अन्तर्क्रिया छलफल पश्चात एकीकृत हुन चाहने संघ/संस्थाहरूको सञ्चालक समितिको बैठकबाट एकीकरणको निमित्त शर्त र कार्यविधि तयार पार्न बढीमा ५ सदस्यीय संयुक्त कार्यदल निर्माण गर्ने,
- (घ) कार्यदलले शर्त तथा कार्यविधिमा गहन बहस र छलफल पश्चात अनुसूची-१ बमोजिमको शर्त तथा कार्यविधि तयार पारी बढीमा ७ दिनभित्र एकीकृत हुन चाहने संघ/संस्थाहरूमा प्रस्तुत गर्ने,
- (ङ) कार्यदलले प्रस्तुत गरेको शर्त र कार्यविधिलाई एकीकृत हुन चाहने संघ/संस्थाहरूको सञ्चालक समितिको बैठकबाट साधारण सभामा लैजाने गरी अन्तिम रुप दिने,
- (च) एकीकरण गर्ने संघ/संस्थाहरूको शर्त तथा कार्यविधि सञ्चालक समितिले पारित गरेपछि सम्बन्धित संघ/संस्थाहरूको नियमित साधारण सभाको समय भए त्यसैमा सो नभए विशेष साधारण सभा डाक्ने र शर्त तथा कार्यविधि प्रस्तुत गर्ने ।
- (छ) एकीकरणमा संलग्न हुने संघ/संस्थाहरूले सम्बन्धित डिभिजन कार्यालय र छात्रा संघसँग आवश्यक राय, सुझाव र सहमति प्राप्त गर्ने ।
६. **योग्यता** : एकीकरण कार्यका एकै प्रकृति वा विषयका संघ/संस्थाहरूसँग मात्र एकीकरण गर्न सकिनेछ ।

तर एकै स्थानमा विभिन्न विषय र प्रकृतिका धेरै संघ/संस्थाहरू रहेको भएमा फरक विषय वा प्रकृति भएतापनि विभाग/कार्यालयले एकीकरण गर्न स्वीकृति प्रदान गर्न सक्नेछ ।

७. **पूर्व स्वीकृति लिनु पर्ने** : (१) दफा ४ बमोजिम योग्य दुई वा दुई भन्दा बढी संघ/संस्थाले एक आपसमा एकीकरण हुन चाहेमा एकीकरण कार्यको समय सीमा र तोकिएको प्रस्तावित कार्ययोजना सहित आ-आफ्नो संचालक समितिबाट प्रस्ताव पारित गरी सो सम्बन्धी कार्य गर्न विभाग/कार्यालयमा निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन प्राप्त भए पछि विभाग/कार्यालयले माग बमोजिम संघ/संस्थाहरू एकीकरण गर्न योग्य देखिए एकीकरणको कार्य अगाडि बढाउन स्वीकृति दिनु पर्नेछ ।

तर पूर्व स्वीकृति नलिएको भएतापनि संघ/संस्थालाई एकीकरण गर्ने गरी स्वीकृति दिन यस उपदफाले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

परिच्छेद - ३

सम्पत्ति तथा दायित्व, सम्भौता तथा अन्तिम स्वीकृति सम्बन्धी व्यवस्था

८. **सम्पत्ति तथा दायित्वको मूल्याङ्कन सम्बन्धी व्यवस्था** : (१) विभाग/कार्यालयबाट पूर्व स्वीकृति लिएपछि एकीकरण हुन चाहने संघ/संस्थाले आ-आफ्नो सम्पत्ति र दायित्व तथा कारोवारको पछिल्लो मूल्याङ्कन गराउनु पर्ने अवस्था भए मुल्यांकनकर्ता नियुक्ति गरी सम्पत्ति र दायित्वको मूल्यांकन गराउनु पर्नेछ ।

(२) मूल्यांकनकर्ताले पेश गर्ने प्रतिवेदनमा संघ/संस्थाको देहाय बमोजिमका विषयहरूमा किटानीका साथ राय पेश गर्नु पर्ने छ र एकीकरण कार्यबाट उक्त विषयमा पर्ने प्रभावको विस्तृत विश्लेषण समेत गरेको हुनुपर्नेछ :-

- (क) कर्जा वर्गीकरण,
- (ख) कर्जा नोक्सानी व्यवस्थाको पर्याप्तता,
- (ग) प्रचलित कानून तथा नियमनको पालना स्थिति,
- (घ) तरलता विवरण,
- (ङ) जनशक्ति व्यवस्थापन र

(च) अन्य आवश्यक विषयहरु ।

९. एकीकरणमा राख्नु पर्ने शर्त र कार्यविधिका विषयहरु: एकीकरणमा निम्न शर्त तथा कार्यविधिहरु राख्नु पर्छ ।

- (क) कुन कुन संस्थासंग एकीकरण गर्ने हो सो उल्लेख गर्ने ।
- (ख) एकीकृत संस्थाको नाम एकीकृत हुने संस्थाहरु मध्ये कुन संस्थाको नाम राख्ने हो वा नयाँ नाम के राख्ने हो सो को उल्लेख गर्ने र संस्थाको कार्यालय कहाँ रहने हो ठेगाना समेत उल्लेख गर्ने ।
- (ग) एकीकृत संस्थाको कार्य क्षेत्र कति रहने हो सो एकिन गर्ने । कार्य क्षेत्र एकिन गर्दा मापदण्डमा रहेको व्यवस्थाको अनुसरण गर्ने ।
- (घ) कुन संस्थाको विनियम स्वीकार गर्ने हो वा नयाँ विनियम तर्जुमा गर्ने वा कुनै विनियममा संशोधन गर्ने हो उल्लेख गर्ने ।
- (ङ) शेयर पूँजिको रकम, विनियममा व्यवस्था भए बमोजिमका कोषमा रहेको रकमहरु एकीकृत संस्थामा के कसरी समावेश गर्ने र उपयोग गर्ने तरिका (जस्तै : एकीकृत हुने संस्थाहरुको शेयर पूँजिको रकम र संस्थाको विभिन्न कोषमा रहेको रकम तथा सदस्य संख्या सामान्यतया असमान हुन्छन ।)
- (च) संस्थाको सम्पत्ति एकीकृत संस्थामा के कसरी प्रयोग गर्ने र दायित्वहरु के कसरी भुक्तानी गर्ने सो सम्बन्धी विषय ।
- (छ) अन्य आवश्यक विषय ।

१०. एकीकरणको साधारण सभामा प्रस्तुत गरिने विषयहरु : संघ/संस्था एकीकरण कार्यको लागि साधारण सभामा निम्न विषयहरु पेश गर्नु पर्नेछ :

- (क) अनुसूची-१ बमोजिमको ढाँचामा प्रस्तुत गरिएको शर्त तथा कार्यविधि सम्बन्धी विवरण,
- (ख) एकीकृत हुने अधिल्लो दिन सम्मको वासलात,
- (ग) आन्तरिक लेखा परीक्षण प्रतिवेदन,
- (घ) साधारणसभाबाट एकीकरणको स्वीकृति लिने कार्यका लागि अधिकार प्रत्यायोजन गरी प्रतिनिधि तोक्ने कार्य,
- (ङ) एकीकरण पछि कुनै विवाद भए विवाद समाधान गर्न एकीकृत हुन आउने संघ/संस्थाबाट वढीमा ५ जनाको विवाद समाधान समिति गठन गर्ने,
- (च) एकीकृत संघ/संस्थाहरुको सम्पत्ति (स्थायी भए) नियमानुसार नामसारी सम्बन्धी विषय,
- (छ) संघ/संस्थाहरुको ऋण लगानी, ऋण असुली र भुक्तानी, बचत तथा ऋणको व्याजदर, सदस्यताको क्रम संख्या, शेयर प्रमाण पत्र लिने दिने, कर्मचारी व्यवस्थापन, कारोवार स्थगन जस्ता विषयहरुमा कुनै छुट्टै व्यवस्था गर्नु पर्ने भए सो समेत निर्णय गर्ने ।

११. सम्झौता सम्बन्धी व्यवस्था : विभाग/कार्यालयबाट प्रक्रिया अगाडि बढाउन स्वीकृत प्राप्त गरेका संघ/संस्थाले देहायका कुराहरु खुल्ने गरी एक आपसमा सम्झौता सम्पन्न गर्नु पर्नेछ :-

- (क) एकीकरण हुने संघ/संस्थाको नाम, ठेगाना, कार्यक्षेत्र, एकीकरण भए पछि रहने नाम, ठेगाना, र कार्यक्षेत्र,
- (ख) सदस्यहरुको हक हित संरक्षण गर्ने व्यवस्था,
- (ग) संघ/संस्थाको सम्पत्तिको मूल्याङ्कन, सम्पत्ति/दायित्वको मिलान पद्धति,
- (घ) एकीकरण गर्न लाग्ने अनुमानित समयावधि,
- (ङ) संघ/संस्थाको विनियमावली, कार्य संचालन सम्बन्धी नियमावलीहरु, बचत तथा ऋण नीति/निर्देशिका संघ/संस्थाको रूपमा परिणत हुने वा एकीकरण हुने संघ/संस्थाको नाम ,
- (च) एकीकरण भएपछिको पूँजी संरचना तथा स्वामित्व संरचना,

- (भ) एकीकरण भएपछिको संघ/संस्थामा आवश्यक कर्मचारी मात्र रहने गरी कर्मचारी कटौती योजना तथा जनशक्ति व्यवस्थापन योजना तथा कर्मचारी व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था,
- (ज) प्रचलित सहकारी कानूनको पालनाको लागि पूरा गर्नुपर्ने विषय र स्वीकृति प्रक्रिया,
- (ट) संस्थागत पुनर्संरचना, एक आपसमा सदस्यता सेवा केन्द्रहरूको मिलान तथा सञ्चालन व्यवस्था,
- (ठ) अन्य प्रचलित कानून र सो को पालना भएको घोषणा,
- (ड) विभाग वा कार्यालयले तोकेका अन्य आवश्यक विषयहरू ।
१२. **एकीकरणको लागि निवेदन दिने :** (१) दफा ७ बमोजिम स्वीकृती प्राप्त वा स्वीकृति प्राप्त नभएका संघ/संस्थाले ऐनको दफा ३१ को प्रक्रिया पूरा गरी एक आपसमा एकीकरण हुन चाहेमा एकीकरण कार्यको समय सीमा र तोकिएको प्रस्तावित कार्ययोजना सहित विद्यमान पूँजी संरचना अनुसार आ-आफ्नो साधारण सभाबाट प्रस्ताव पारित गरी सो सम्बन्धी कार्य अगाडि बढाउन संचालक समितिलाई अख्तियारी प्रदान गर्नु पर्नेछ ।
- (२) उप-दफा (१) बमोजिम पारित एकीकरण प्रस्तावका आधारमा दुबै संचालक समितिको निर्णय सहित संयुक्त रूपमा केन्द्रीय संघ भए विभागमा र विषयगत र प्रारम्भिक संस्था भए सम्बन्धित कार्यालयमा अनुसूची -२ बमोजिमको ढाँचामा निवेदन दिनु पर्नेछ ।
१३. **कार्यालयले अपनाउनु पर्ने कार्य प्रक्रिया :** (१) एकीकरणको लागि निवेदन पेश भए पछि कार्यालयहरूले निम्नानुसारको कार्य प्रक्रिया अपनाउनु पर्नेछ ।
- (क) कार्यालयसँग एकीकरण लागि पूर्व स्वीकृति लिए, नलिएको र नलिएको अवस्थामा एकीकरण वा विभाजन पश्चात आउन सक्ने कानूनी जटिलताको विषय यकिन गर्ने,
- (ख) एकीकरण हुने संस्थाहरूको साधारणसभाको दुईतिहाई बहुमतबाट नियमानुसारको प्रस्ताव पारित भए नभएको हेर्ने,
- (ग) कार्यालयले एकीकरण सम्बन्धी १५ दिने सूचना तयार गरी एक जिल्ला भन्दा बढी कार्यक्षेत्र भएमा राष्ट्रिय तथा स्थानीय स्तरको पत्रिकामा र अन्यमा कुनै एकमा कम्तिमा एक पटक प्रकाशन गर्ने गराउने, स्थानीय एफ.एम रेडियोहरूबाट प्रसारण गराउने, कार्यालय, जिल्ला सहकारी संघ लि., विषयगत जिल्ला सहकारी संघ लि. र सम्बन्धित संस्थाको सूचनापाटीमा टाँस्न गरी गुनासो उजुरी माग गर्ने,
- (घ) सूचनाको अवधि भित्र गुनासो वा उजुरी परे नपरेको र परेको भए त्यसको गहनताको अध्ययन गर्ने,
- (ड) सरोकारवालाको गम्भीर प्रकृतिको उजुरी वा गुनासो पाइएमा त्यसको सच्चाई पत्ता लगाउने र नपरेमा सम्बन्धित कार्यालयबाट खुलाउनु पर्ने विषयहरू खुलाएर एकीकरण सम्बन्धी निर्णय लिने,
- (च) एकीकरण कार्य सम्पन्न भएको सूचना पत्र पत्रिकामा प्रकाशित गर्न लगाउने,
- (छ) संस्था एकीकरण गरे पछि मुल संस्थाको दर्ता कायम राखी अन्य संस्थाको लगत कट्टा गर्ने र सो को जानकारी जिल्ला सहकारी संघ, विषयगत संघ, सहकारी विभाग लगायतका निकायमा पठाउने ।
- (ज) स्थायी लेखा नं. लिएका संस्था भए आन्तरिक कर कार्यालयको सहमति लिने ।
- (२) संस्थाहरूको एकीकरण गर्दा हाल कायम रहेको नाम चाहे अन्य नाम प्रस्ताव गरिएमा मापदण्ड बमोजिम नयां नाम दिने प्रयोजनका लागि विभागको सहमति आवश्यक नपर्ने ।
१३. **अन्तिम स्वीकृति सम्बन्धी व्यवस्था :** (१) एकीकरणको लागि आवश्यक प्रक्रिया अगाडि बढाउन पूर्व स्वीकृत पाएका संघ/संस्था दफा ८ बमोजिमको प्रतिवेदन र दफा ११ बमोजिमको संभौतापत्र सहित अन्तिम स्वीकृतिको निमित्त केन्द्रीय संघ भए विभागमा र विषयगत, जिल्ला संघ र प्रारम्भिक

संस्था भए सम्बन्धित कार्यालयमा संयुक्त रूपमा देहायका थप कागजात संलग्न गरी निवेदन दिनु पर्नेछ :-

- (क) एकीकरण हुने संघ/संस्थाहरूको पछिल्लो आर्थिक वर्षको लेखापरीक्षण भएको लेखापरीक्षकको प्रतिवेदन सहितको वार्षिक प्रतिवेदन,
- (ख) एकीकरण गर्ने सम्बन्धमा कुनै समझदारीपत्र भए त्यस्तो समझदारीपत्र र एकीकरण समिति गठनको निर्णय,
- (ग) एकीकरण हुने/संस्थाको चल अचल सम्पत्ति तथा दायित्वको पछिल्लो यथार्थ विवरणको मूल्याङ्कनको लागि नियुक्त मूल्यांकनकर्ताको प्रतिवेदन,
- (घ) एकीकरण हुने संघ/संस्थाको नाम, ठेगाना,
- (ङ) एकीकरण सम्बन्धमा स्वीकृत भएको अन्तिम कार्य योजना,
- (च) कार्यालयले तोकेका अन्य कागजात तथा विवरण,
- (ड) एकीकृत हुन आउने संस्थाहरूले अनुसूची-२ बमोजिमको संयुक्त आवेदन
- (च) एकीकरणको निर्णयहरूको प्रमाणित प्रतिलिपि,
- (छ) एकीकरणको शर्त र कार्यविधि,
- (ज) एकीकरण हुने संघ/संस्थाहरूको छुट्टा छुट्टै र संयुक्त वासलात,
- (झ) विभाग/कार्यालयको स्वीकृतिमा स्थानीय पत्र पत्रिकामा संस्था एकीकरणमा जान लागेको कुराको सार्वजनिक सूचना जारी गरेको सूचना,
- (ञ) उक्त सूचना प्रकाशित भएपछि एकीकरण सम्पन्न नभएसम्म कुनै आर्थिक कारोवार नगर्ने,
- (ट) एकीकरणका लागि विभाग/कार्यालयमा पत्राचार गर्दा एकीकृत हुन चाहने संघ/संस्थाहरूको अघिल्लो वर्षको साधारण सभाद्वारा अनुमोदित लेखा परीक्षण प्रतिवेदन तथा चालु वर्षको आन्तरिक लेखा परीक्षण प्रतिवेदन समेत संलग्न राख्नु पर्ने,
- (ठ) एकीकृत संघ/संस्थाको विनियममा “एकीकृत संघ/संस्थाको नामबाट भए गरेका काम कारवाही यस विनियम बमोजिम भए गरेको मानिनेछ” भन्ने प्रावधान पनि समावेश गर्ने, यसका लागि विनियम संसोधन प्रस्ताव पारित गराउने,
- (ड) सम्पूर्ण कागज पत्रहरू एकीकृत हुन चाहने संघ/संस्थाका अध्यक्षहरूबाट प्रमाणित गरी पेश गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको निवेदन उपर विभाग/कार्यालयले कारवाही गर्दा थप विवरण तथा कागजात आवश्यक भएमा सो निर्णय गर्नु अघि निवेदक संघ/संस्थालाई लिखित सूचना दिई थप जानकारी वा कागजात पेश गर्न लगाउन सक्नेछ, र त्यस्ता संस्थाका संचालक वा अधिकार प्राप्त व्यक्तिले विभाग/कार्यालयमा उपस्थित भई त्यस्तो थप जानकारी वा कागजात उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिमको निवेदन परेमा विभाग/कार्यालयले उक्त निवेदन, सोसँग संलग्न कागजात, विवरण उपर छानबिन गरी पैतालिस दिनभित्र संघ/संस्था एक आपसमा एकीकरण गर्न स्वीकृति दिने वा नदिने निर्णय गरी सोको जानकारी सम्बन्धित संघ/संस्थालाई दिनेछ ।

(६) यस कार्यविधि बमोजिम माग गरिएको थप जानकारी वा कागजपत्र संघ/संस्था वा सोका अख्तियारवाला व्यक्तिले तोकेको समयावधिभित्र उपलब्ध नगराएमा एकीकरणको लागि निवेदकले दिएको निवेदन फिर्ता लिएको मानिनेछ, र सो उपर कुनै कारवाही गरिने छैन । तर पुनः दिएको निवेदन उपर कारवाही गर्न भने यस व्यवस्थाले बाधा पुऱ्याएको मानिने छैन ।

(७) विभाग/कार्यालयले कुनै संघ/संस्था एकीकरण सम्बन्धमा आफूले गरेको निर्णय तथा सो कार्य सम्पन्न गर्ने समेतको व्यहोरा सर्वसाधारणको जानकारीका लागि पत्रिकामा कम्तीमा दुई पटक सूचना प्रकाशन गर्नु पर्नेछ र त्यस्तो सूचनामा एकीकरण हुनु भन्दा अगाडीका संस्थाले गरेको कामहरु एकीकरण हुन संस्थाले गर्ने व्यहोरा समेत राख्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद - ४

विविध

१४. **एकीकरण सम्बन्धी अन्य व्यवस्था** : संघ/संस्था एक आपसमा एकीकरण गर्दा आवश्यकतानुसार देहाय बमोजिमको छुट प्रदान गर्न सकिनेछ :-
- (क) दुई वा दुई भन्दा बढी एकै प्रकृतिका सहकारी संस्थाहरु एकीकरण गर्न चाहने संस्थाहरुले साविकमा स्वीकृति पाई कारोवार गरिरहेको कार्यक्षेत्र जोडिएको भएमा उपरोक्त कार्य क्षेत्र प्रदान गर्न सकिनेछ ।
 - (ख) एकीकरण गर्दा खण्ड (क) बमोजिम ठुलो कार्य क्षेत्र रहेको अवस्था भए उपयुक्त स्थानमा सदस्यता सेवा केन्द्र खोल्न दिइनेछ ।
 - (ग) फरक विषयका संस्थाहरु एकीकरण हुने भएका त्यस्ता संस्थाहरुलाई सो संस्थाले चाहेको विषय वा प्रकृति राख्न स्वीकृति प्रदान गर्न सकिनेछ ।
१५. **एकीकरण पश्चात ध्यान दिनु पर्ने कुराहरु** : एकीकरण पश्चात निम्न कुरामा ध्यान पुऱ्याउनु पर्दछ ।
- (क) एकीकरणमा सामेल भएका संघ/संस्थाहरु संस्थाको मूल कार्यालयभन्दा टाढा भए भने सदस्यता सेवा केन्द्र खोल्ने स्वीकृति लिइ कार्यहरुलाई निरन्तरता दिने,
 - (ख) कर्मचारीको जिम्मेवारी वाँडफाँड र संचालक, लेखा समितिको जिम्मेवारीको वाँडफाँडमा विशेष ध्यान दिने,
 - (ग) पुरानो संस्था र एकीकृत संस्थाको सेवा सुविधामा कटौती होइन अरू उन्नत सेवा सुविधा दिने,
 - (घ) एकीकरण पछि संचालक र लेखा समितिको निर्वाचन गर्नु पर्ने भए विशेष साधारण सभा बोलाइ निर्वाचन गर्नु पर्छ ।
१६. **एकीकरणमा सहजीकरण गर्न सकिने**: देहायको अवस्था देखिएकोले संघ/संस्थाबाट एकीकरण गर्न अनुरोध भै आएमा विभाग/कार्यालयले एकीकरण कार्यमा सहजीकरण गर्न सक्नेछ ।
- (क) एकै स्थानमा एकै विषयका धेरै संस्थाहरु संचालन भएकोले ।
 - (ख) एकै विषय र प्रकृति मिल्ने खालका संघहरु दर्ता भै संचालनमा रहेकाले ।
 - (ग) दुई वा दुई भन्दा बढी संघ/संस्थाहरु एक आपसमा एकीकरण गर्दा सहकारी आन्दोलनलाई सहयोग पुग्ने देखिएमा ।
१७. **विविध** : (१) एकीकरण हुने संघ/संस्थाको सम्पत्ति तथा दायित्व प्राप्त गरेपछि सो सम्पत्ति तथा दायित्वको हिसाव किताब दुरुस्त राख्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।
- (२) विभाग/कार्यालयले संघ/संस्था एक आपसमा एकीकरण गर्न अन्तिम स्वीकृति दिएपछि एकीकरण कार्य तोकिएको समयमा कार्यान्वयन नगरेको पाइएमा एकीकरण स्वीकृति बदर गरी कारवाही गर्न सक्नेछ ।

अनुसूची-१
एकीकरणका शर्त तथा कार्यविधि ढाँचा फारम ।

सहकारी ऐन, नियम, मापदण्ड तथा संघ/संस्थाको विनियममा भएको व्यवस्था अनुसार..... सहकारी संघ/संस्था लि. र सहकारी संघ/संस्था लि. को एकीकरण गर्दा शर्त र कार्यविधि खोली एकीकरण प्रकृत्यालाई अधि बढाउनु पर्ने भएकाले निम्नलिखित शर्त र कार्यविधिका अधिनमा रही एकीकरण कार्य सम्पन्न गर्ने यस साधारण सभाले गरेको निर्णय कार्यान्वयनका लागि डिभिजन सहकारी कार्यालय अनुरोध गर्ने समेत निर्णय गरियो ।

क्र. सं.	विषयहरु	एकीकरण शर्त	एकीकरणको कार्यविधि	कैफियत
१.	नाम संघ/संस्था लि. (दर्ता नं. डि.स.का.....) संघ/संस्था (द.नं. डि.स.का.....) रहेकोमा दुवैलाई एकीकृत गरी एउटै नामबाट संस्थाको संचालन गर्ने । दुवै संघ/संस्था लाई एकीकृत गरी “..... सहकारी संघ/संस्था लि. ” कायम गर्ने ।	दुवै संघ/संस्थाको साधारणसभाबाट पारित गराई कार्यालय बाट एकीकरणको स्वीकृति लिई संस्था “..... ” को नामबाट संचालन गर्ने ।	
२.	कार्यालय	दुवै संघ/संस्थाको कार्यालय एउटै बनाउने संघ/संस्थाको कार्यालय भवनबाट कार्य संचालन गर्ने ।	
३.	कार्यक्षेत्र	दुवै संघ/संस्थाको कार्यक्षेत्र एकीकृत रुपमा रहने र कार्यक्षेत्रमा आफ्नो सदस्यहरुलाई सेवा प्रदान गर्ने	एकीकृत हुने संघ/संस्थाका कार्यक्षेत्र गा.वि.स.भएकोले गा.वि.स.लाई समेत कार्यक्षेत्रका रुपमा स्वीकृती लिई सेवा प्रदान गर्ने ।	
४.	विनियम	दुवै संघ/संस्था एकीकृत भएपछि एउटा मात्र संघ/संस्थाको विनियम स्वीकार गरिने सहकारी संघ/संस्थाको विनियम स्वीकार गरी सोही विनियम अनुसार कार्य संचालन गर्ने ।	
५.	शेयर रकम	दुवै संघ/संस्थाको शेयर रकम एकीकृत गर्ने । यस वर्षको एकीकृत हुन आउने रकम पनि संयुक्त रुपमा समावेश गरिनेको लेखा परीक्षण अनुसारको शेयर रकम जम्मा गरि एउटा संस्थामा समावेश गर्ने । को शेयर रुको शेयर रु..... जम्मा शेयर रु	
६.	संघ/संस्थाका कोषहरुर..... कोषको रकम एकीकृत गरी समावेश गर्ने । वितरण गर्न मिल्ने कोषहरु सदस्यहरुलाई वितरण गर्ने नमिल्ने कोषहरु यथावत राखि एकीकृत गर्ने । यसरी एकीकृत गरेपछि नियमानुसार कोषको उपयोग गर्ने	वितरण गर्न मिल्ने कोषहरु सम्बन्धित संघ/संस्थाका सदस्यहरुलाई वितरण गर्ने, कर्मचारीलाई वितरण गर्ने कोष पनि वितरण गर्ने र बाँकी कोषहरु नियमानुसार उपयोग गर्ने वितरण गर्न मिल्ने कोषहरुको विवरणः कोषको नाम	

			<p>..... सहकारी संघ/संस्था जम्मा</p> <ol style="list-style-type: none"> १. शेयर लाभांस २. सुरक्षण पुँजि फिर्ता ३. कर्मचारी बोनस <p>जम्मा:</p> <p>एकीकृत गरी कोषमा राख्ने कोषहरु:</p> <p>कोषको नाम:</p> <p>जम्मा</p> <ol style="list-style-type: none"> १. जगेडा कोष २. सहकारी शिक्षा ३. घाटा पुर्ति ४. डुवन्त ऋण कोष ५. सहकारी विकास कोष ६. कर्मचारी संचयकोष ७. कर्मचारी बोनस कोष <p>जम्मा</p>	
७.	दायित्व	<p>.....र..... चुक्ता गर्नु पर्ने दायित्व एकीकरण पश्चात नै चुक्ता गर्ने अथवा दायित्व वहनको जिम्मेवारी रहने ।</p>	<p>..... संघ/संस्थाको दायित्व र संघ/संस्थाको दायित्व एकीकृत गरी बाट फछोँट गर्ने</p>	
८.	लगानी हिसाव	<p>..... र छाता सघहरुमा रहेको लगानी हिसाव एकीकृत गरीको नाममा कायम गर्ने ।संघ/संस्थाको लगानी रकम सम्बन्धित छाता संघबाट फिर्ता लिइ आम्दानी बाँध्ने ।</p>	<p>निम्न लगानी हिसाव एकीकृत गरी को नाममा कायम गर्ने । फिर्ता गर्न मिल्ने रकम फिर्ता लिई नाममा आम्दानी बाँध्ने र सो कार्यका लागि छाता संघहरुबाट पत्राचार गर्ने । लगानी भएको संघ/संस्था</p>	
९	ऋण लगानी	<p>.....र.....आफ ना सदस्यहरुलाई लगानी गरेको ऋण रकम एकीकृत गरीमा समावेश गर्ने ।</p>	<p>.....रएकीकृत भएपछिऋणी सदस्यहरुलेनाममा उक्त ऋण सार्ने व्यवस् बम ो । यसका लागि.....मसान्तसम्म समय दिने व्याज मात्र बुझाएर ऋणी सदस्यहरुको ऋणबाट उपलब्ध गराउने व्यवस्था मिलाउने ।</p>	
१०	बचत हिसाव	<p>.....र.....सबै खालका बचतहरु एकीकृत रुपमा</p>	<p>.....र.....द्वारा संचालित बचत कार्यक्रमहरु</p>	

		समावेश गर्ने ।	संस्था.....शेयर सदस्यहरुको नाममा समावेश गरी राख्ने ।
११	सदस्यतार..... दुवै संस्थाका सदस्यहरुलाई एकीकृत संस्थामा समावेश गर्ने । रशेयर सदस्यहरुको सदस्यता एकीकृत संस्थामा कायम गर्दा प्रवेश मितिको आधारमा सदस्यता कायम गर्ने ।
१२	नीतिहरु	संघ/संस्था संचालन नीति लागु गर्ने सन्दर्भमा रभएका एकै किसिमका नीतिहरु भए का नीतिहरु लागु गर्ने र नभएका नीतिहरुका सन्दर्भमा भन्ने नीतिहरुलाई नै एकीकृत संघ/संस्थाको नीतिका रुपमा लागु गर्ने ।	हाल रहेका निम्न नीतिहरु कायम राखी संघ/संस्था <u>संचालन गर्ने</u>
१३	बैंक खाता र नगद जिम्मेवार ीबैंक कारोवार हस्तान्तरण गर्ने,नगद पनि दुवै संघ/संस्थाको एकीकृत गर्ने । बैंक र नगद हस्तान्तरण गरी एकीकृत रुपमा राखी उपयोग गर्ने ।
१४	संस्था संचालन प्रक्रियादुवै संस्थाका वर्तमान संचालक, लेखा तथा सल्लाहकार समिति एवं उपसमितिहरु मिलाएर विनियममा व्यवस्था भए बमोजिम बाँकी अवधि सम्मका लागि कायम गर्ने ।	दुवै संस्थाका संचालकहरुबाट संचालक समिति, लेखासमिति तथा अन्य समिति उपसमिति गठन गरी कार्य गर्ने ।
१५	लिनु दिनु पर्ने बाँकी ऋण तथा सम्पत्ति	दुवै संघ/संस्थाको एकीकरण गरी संयुक्त रुपमा राख्ने ।	दुवै संघ/संस्थाले बुझाउनुपर्ने बाँकी ऋण संयुक्त रुपमा नाममा स्थानान्तरण गरी बुझाउने लिनु पर्ने भए पनि यही कार्य विधि अपनाइ असुल उपर गर्ने ।
१६	केन्द्रीय /जिल्ला / विषयगत सं को प्रतिनिधि बाट प्रतिनिधित्व गर्ने केन्द्रीय/जिल्ला/विषयगत संघको प्रतिनिधि एकीकृत संघ/संस्थाको तर्फबाट पनि निरन्तरता दिने र का केन्द्रीय प्रतिनिधिलाई भने फिर्ता गर्ने । केन्द्रीय प्रतिनिधि संयुक्त भएको दुवै संघ/संस्थाको प्रतिनिधिका रुपमा एकीकृत प्रतिनिधि फेरवदल गर्ने ।
१७	कर्मचारी	दुवै संघ/संस्थाका कर्मचारीहरुलाई यथावत कामकाज लगाउने । नियुक्त कर्मचारीहरु र नियुक्त कर्मचारहरुलाई एकीकृत रुपमा..... नै यथावत कामकाज लगाउने ।
१८	पान नं. पान स्वीकार गर्ने र पानलाई रद्द गर्ने । त्यसका लागि सम्बन्धित निकायमा सहकारी संस्थाको आन्तरिक राजस्व कार्यालयमा दर्ता भएको पान लाई

		जानकारी गराउने ।	प्रयोग गर्ने ।	
१९.	नगदी र ढुकुटीको बीमा गर्ने	एकीकृत संघ/संस्था को नगदी र ढुकुटी (सेफ) को विमा गराई संचालन गर्ने ।	उपयुक्त विमा कम्पनीसंग आवश्यक सम्झौता गरी नगदी र ढुकुटी बम गर्ने व्यवस्था मिलाउने ।	
२०	एकीकरण पछिको विवाद सम्बन्धी	एकीकरण पश्चात् कुनै विषयमा विवाद उठेमा विवाद मिलाउन तिन सदस्यीय समिति निर्माण गर्ने र विवादको टुङ्गो लगाउने ।	'विवाद समाधान समितिमा' र निम्न सदस्यहरुलाई जिम्मेवारी दिने र समितिले गरेको निर्णय संचालक समितिले अनुमोदन गरे पछि लागू हुने गरी निर्णय गर्ने । १. संयोजक : २. सदस्य : ३. सदस्य :	
२१.	विनियम मा संशोधन र परिमार्जन गर्ने समितिसहकारी संस्थाको विनियम हालको अवस्थामा कतिपय विषयहरु थपघट, परिमार्जन गरी समयानुकूल बनाउनु पर्ने भएकाले व्यापक अध्ययन परिमार्जन गर्न तिन सदस्यीय समितिलाई जिम्मा दिने ।	विनियम संशोधन र परिमार्जन गर्दा निम्न समिति निर्माण गरी जिम्मेवारी दिने । १. संयोजक : २. सदस्य : ३. सदस्य :	

दस्तखत

..... संघ/संस्था लि.
संस्थाको छाप

दस्तखत

..... संघ/संस्था लि.
संस्थाको छाप

अनुसूची-२
(दफा १२ संग सम्बन्धित)

श्रीमान्
डिभिजन सहकारी कार्यालय ।

विषय: एकीकरण गर्न स्वीकृति पाउँ ।

महोदय,

सहकारी ऐन, २०४८ बमोजिम संचालन भै आएका तपसिल बमोजिमका संघ/संस्था एकीकरण गर्न सम्पूर्ण प्रक्रिया पुरा भएकोले एकीकरणको लागि तोकिएका आवश्यक कागजात सहित यो निवेदन पेश गरेका छौं । अतः उपरोक्त संघ/संस्थाहरु एकीकरण गरी आउन अनुरोध गर्दछौं ।
आवश्यक कागजात थान.....संलग्न छन् ।

भवदीय,

..... (संस्थाको तर्फबाट आधिकारिक व्यक्ति) नाम: पद: संस्थाको नाम: ठेगाना: टेलिफोन नं. : फ्याक्स नं. : इमेल ठेगाना : मिति: संस्थाको छाप: (संस्थाको तर्फबाट आधिकारिक व्यक्ति) नाम: पद: संस्थाको नाम: ठेगाना: टेलिफोन नं. : फ्याक्स नं. : इमेल ठेगाना : मिति: संस्थाको छाप:
--	--